

K otázce místní působnosti trestních zákonů a nálezů.

Vnitrostátní normy trestního práva shrnované obvykle názvem mezinárodního práva trestního počínají teprve v poslední době zase se těšiti zvýšené pozornosti. Důvody jsou nashodě. Třeba by prakticky příležitost, používatí těchto norem, nebyla příliš častá, přece vzrůstajícím mezinárodním stykem stává se stále častější; právě pak, poněvadž tu jde o vzájemné vztahy mezi státy, může pochybení při výkladu míti nepříjemné následky mezinárodní; různá hlediska pak, která, jak uvidíme, při zákonné úpravě těchto otázek se uplatňují, vedou k tomu, že následkem nesouladu úpravy v různých státech není vyloučeno nebezpečí dvojího potrestání za týž čin nebo nemožnosti pachatele trestného činu vůbec potrestati; konečně ale ne nejmeně láká k sobě otázka mezinárodního práva trestního svou metodickou problematičností; jestli to soubor otázek, které, ležíce na hranicích mezi vnitrostátním a mezinárodním právem, tím více volají po metodické jasnosti, čím více dosavadní vývoj tu nakupil řešení, vyplývající buď z konstrukcí přirozeno-právních nebo z úvah sociologických, pomíjeje čistě juristickou stránku problému. To jest také stránka, které především chceme věnovati následující úvahu.

Hlavním pramenem nesrovnalostí v oboru mezinárodního práva trestního jest, že tu jde o obor právní, v němž každý stát žárlivě dbá své kompetenční kompetence, t. j. práva samostatně určití, v jakém rozsahu otázky se tu naskýtající míni svým zákonodárstvím řešiti.

Právě v otázce mezinárodního práva trestního jest dobře si všimnouti, že učení o kompetenční kompetenci jest poměrně mladého data, a že velká část vývoje učení o mezinárodním právu trestním dala se v dobách, kdy zákonodárce neuvědomil si oně volnosti v úpravě norem této věci se týkajících; ano právě omezení zákonodárce v určitém směru bylo jedním z momentů,

kteře teprve umožnily vytvořeni toho, co dnes mezinárodním právem trestním jmenujeme. Novější práce vývoji mezinárodního práva trestního věnované ¹⁾ ukazují, že první náběhy k mezinárodnímu právu trestnímu dály se ve statutech italských měst a v praxi francouzských soudů za předpokladu dualismu mezi úzce místně platným právem soudu a právem obecným, jimž všechny prakticky v úvahu přicházející soudy jsou vázány. Neboť byly-li tu i pochybnosti, zda cizinec může být trestán podle městského statutu nebo podle zvykového práva, bylo řešení této otázky usnadněno tam, kde soud mohl použití práva obecného platného též v místě, kde čin se stal, i ve vlasti pachatelově. Teprve u nizozemských právníků 16. a 17. století uplatňuje se čistý princip teritoriální, jenž odtud zapustil své kořeny v Anglii a později i v Americe, kdežto v Nizozemí samém ještě v 17. století přivodilo nové učení Grotiovo ²⁾ jeho zmírnění.

Svým učením o přirozeném právu vytvořil totiž Grotius novou nadstavbu nad právem vnitrostátním, a třeba by sám nevyvodil všech důsledků pro mezinárodní právo trestní, přece poskytl základnu, na níž následující staletí budovala myšlenku, že vedle suverenity nad územím (principu territoriality) může a má v trestním právu se uplatniti i zásada práva světového tak, že soudy k tomu jsou povolány, aby hájily nejen zájmů svého suveréna, nýbrž i zájmů společných pokolení lidskému ³⁾.

Úpadek myšlenky přirozeného práva a tím i zeslabení myšlenky světového práva trestního spadá časově asi v období zesílení myšlenky nacionální zvláště v Itálii a v Německu. Byla

¹⁾ Meili: *Bartolus als Haupt der ersten Schule des internationalen Strafrechts* (1908); t ý ž : *Die hauptsächlichsten Entwicklungsperioden des internationalen Strafrechts seit der mittelalterlich-italienischen Doktrin* (1908); *Donnedieu de Vabres: Introduction au droit pénal international* (1922).

²⁾ Meili: *Entwicklungsperioden*, str. 17; *Donnedieu de Vabres: Le système de la repression universelle* (*Revue de droit international privé et de droit pénal international*, sv. 18, 1923, str. 533 násl.), str. 534.

³⁾ Grotius: *De iure belli ac pacis. liber II. cap. XX. § 40* praví (citováno podle Meili: *Entwicklungsperioden*, str. 24): *Sciendum quoque est. reges et qui par regibus jus obtinent jus habere poenas poscendi non tantum ob injurias in se aut subditos suos commissas, sed et ob eas quae ipsos peculiariter non tangunt, sed in quibusvis personis jus naturae aut gentium immaniter violantibus.*

to italská nauka o principu národnostním⁴⁾, jež po bok teritoriální zásadě postavila zásadu personální, vyjadřující myšlenku, jež ostatně již dříve tu a tam byla uplatňována, že domovský stát má vždy právo trestati své příslušníky i za činy v cizině spáchané (personalita aktivní), a že má právo trestati činy dotýkající se právních statků jeho neb jeho příslušníků (personalita pasivní čili princip ochrany). Tak se nám známé čtyři principy mezinárodního práva trestního (princip territoriality, personality, ochrany a práva světového) jeví jako čtyři vrstvy nánosu, ježž myšlenkové proudy během staletí tohoto odvětví právního se dotýkající v něm zanechaly.

Dály se pokusy tyto čtyři principy uvésti ve vztah s jednotlivými tak zv. teoriemi trestními. Tak uváděna zásada práva světového ve vztah s absolutními teoriemi trestními, poněvadž prý ten, kdo pramen trestního práva vidí v metafysické jakési nutnosti, musí tuto nutnost uznati vždy a všude, kdykoliv a kdekoliv právo bylo porušeno, kdežto zásada territoriality a personality hoví prý teoriím relativním, poněvadž jen na svém území, po případě proti svým příslušníkům má stát zájem na uskutečnění určitých sociálních cílů. Tyto pokusy možno považovati za marné⁵⁾. Neboť nehledě k tomu, že stejným právem bylo by lze tvrditi opak (stát jest k tomu zřízen, aby ideu spravedlnosti uskutečňoval na svém území a u svých poddaných; účelný boj proti zločinnosti vyžaduje toho, aby i činy cizincem v cizině spáchané mohly býti trestány), nelze nahlédnouti, jaký zisk by z tohoto poznatku vyplýval pro úpravu a výklad mezinárodního práva trestního, když dohoda o kterékoliv konkrétní otázce trestního práva je pravděpodobnější než dohoda o filosofických důvodech trestání; nehledě k tomu, že metodicky vůbec jest pochybné, možno-li právní normy ospravedlňovati tím neb oním názorem právně-filosofickým.

V hledání vztahů mezi zásadami mezinárodního práva trestního a tak zv. trestními teoriemi jest však přes to skryto správné jádro. Na teorie trestní se totiž dlouho hledělo jako na důvod platnosti trestní normy. Otázka, na níž teorie trestní měly odpověděti, zněla, proč a kdy má stát právo trestati. Dnes ovšem již

⁴⁾ Mendelssohn Bartholdy: Das räumliche Herrschaftsgebiet des Strafgesetzes (Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts. Allgemeiner Teil, VI. Band, str. 85 násl.), str. 119.

⁵⁾ Mendelssohn Bartholdy: l. c., str. 97 násl.

sotva kdo užije v této souvislosti slova „právo“, aniž by si byl vědom, že tu nejde o právo v technickém slova smyslu. Neboť k tomu, abychom mohli mluvit o právu státu trestati, musili bychom znáti nadstátní normu, z které by právě pro stát toto právo vyplývalo, a která by stanovila meze, v nichž stát svou trestní pravomoc může uplatňovati. Takovouto nadstátní normou bylo do určité míry právo obecné, za nadstátní normy pokládali někteří následovníci Grotiovi i soubor etických zásad sloučených názvem přirozeného práva, jehož zvláštní odrůda zaznívá k nám i ještě z učení Manciniho o zásadě národnosti; základní problém mezinárodního práva trestního po stránce metodické pak spočívá právě v tom, zda ještě dnes můžeme uznati nějaký nadstátní komplex normový, který by vymezoval uplatňování trestní pravomoci státu.

Přistupujeme-li s této stránky k problému mezinárodního práva trestního, musíme si býti jasně vědomi dvojího způsobu, jímž stát jako nositele trestní pravomoci můžeme pozorovati. Pokud nám jde jen o vnitrostátní působnost trestních zákonů, pokud tedy na stát hledíme jako na suverénní útvar, vyjadřujeme atributem „suverénní“ právě myšlenku, že chceme daný soubor norem posuzovati jako izolovanou jednotu, která není logicky závislá na žádné vyšší normě. Hledali-li tedy někteří v tak zv. trestních teoriích odpověď na otázku po právu státu upravití své mezinárodní právo trestní tak nebo onak, jednali nesprávně potud, že se obraceli na nesprávného adresáta. Z nějaké filosofické konstrukce právní normu ovšem nikdy vyvoditi nelze. Otázka sama však byla správná a právě jen skutečnost, že vlastní její smysl nebyl dosti ujasněn, spoluzavinila dnešní nejasnosti v tomto odvětví trestního práva. Se stanoviska vnitrostátního práva totiž o nějakém právním omezení státu stanoviti si své trestní normy tak nebo onak nelze mluvit, a dlužno zcela souhlasiti s těmi, kdo si za axiom v otázce mezinárodního práva trestního považují zásadu, že každý stát má tak zv. kompetenční kompetenci, t. j. že jeho trestní právo vztahuje se tak daleko, jak jen sám uzná. Na tom by ničeho neměnilo ani, kdyby určité zásady mezinárodního práva trestního byly vtěleny v ústavu, na př. ustanovením, že vlastních příslušníků stát nevydává, nýbrž že je trestá podle svého práva. Neboť tím jen by bylo vyřčeno, že pro jiné vymezení kompetence státu by bylo třeba formy ústavního zákona, nikterak by však tím nemohlo býti řečeno, že

stát se vůbec vzdal možnosti kdykoliv své kompetence nad činy vlastních příslušníků v cizině se vzdáti. Se stanoviska vnitrostátního tedy dlužno považovati také pro trestní právo za axiom, že záleží jen na státu samém, co se má považovati za trestný čin. při čemž nic nebrání právnícky tomu, aby při tomto vymezování místo činu a osoba pachatelova byly vymezeny tak široce nebo tak úzce, jak právě zákonodáree za vhodné uzná.

Jenže teorie, která státu přisuzuje kompetenční kompetenci, tedy prakticky neomezenou moc, nesmí podceňovati, že i pojem kompetenční kompetence je právní konstrukcí, mající nám usnadniti chápání určitých právních zjevů, že však není konstatováním faktu, který by bylo lze v prostoru a v čase lokalisovati. S kompetenční kompetencí má se věc podobně jako se suverenitou⁶⁾, s občanskou svobodou nebo s římským pojmem vlastnictví. Všechny tyto právní pojmy vyjadřují v podstatě jen stručně jakési interpretační pravidlo, totiž právní praesumptci, že jakékoliv jednání subjektu, kterému suverenitu, kompetenční kompetenci, občanskou svobodu, vlastnictví přisuzujeme, jedná po právu, dokud se neprokáže právní norma toto právo omezující. Tu ovšem jest rozdíl mezi vlastnictvím, občanskou svobodou na jedné, a suverenitou i kompetenční kompetencí na straně druhé. Kdežto totiž omezení vlastnictví i občanské svobody nacházíme v tomtéž právním řádu, který tyto instituce obsahuje, jest omezení suverenity nebo kompetenční kompetence vlastním právním řádem státu, o jehož suverenitu neb kompetenci jde, nemyslitelno. Neboť jakékoliv omezení, které by právní řád v tomto směru obsahoval, může býti právě na základě suverenity a kompetence zase měněno. Pro tento fakt však nesmíme přehlížeti, že stát můžeme pozorovati nejen jako autonomní útvar, nýbrž i jako část vyššího právního útvaru, mezinárodního společenství, rodiny národů. V tomto komplexu norem pak může a velmi často bývá omezení suverenity i kompetenční kompetence jednotlivého členského státu. Třeba by tedy ze suverenity státu vyplývalo, že i norma proti platným mezinárodním závazkům vydaná je platným právem, dlužno na druhé straně přiznati, že by stát, který by proti platným mezinárodním závazkům vydal trestní normu, porušil mezinárodní právní řád a vydal se všem právním

⁶⁾ Stran otázky po poměru kompetenční kompetence k suverenitě viz Kelsen: *Das Problem der Souveränität und die Theorie des Völkerrechts* (1920), str. 49.

důsledkům, jež mezinárodní právní řád spojuje s mezinárodním deliktem⁷⁾. Akt pravotvorný, třeba vnitrostátně platný, jeví se nám tak se stanoviska mezinárodního práva skutkovou podstatou, s níž zase mezinárodní norma spojuje určité právní důsledky. Na otázku tedy, má-li stát právo upravití své mezinárodní trestní právo tím neb oním způsobem, musíme dáti dvojí odpověď, podle toho, zda máme na mysli platnost normy nebo zda uvažujeme o eventuálních jejích mezinárodních právních následcích. Pokud jde o platnost normy, musíme na danou otázku odpověděti vždy kladně. Z kompetenční kompetence státu vyplývá, že si může své mezinárodní právo trestní upravití jakkoliv. Jinak jest tomu, pokud jde o sféru mezinárodního práva. Jsou myslitelné právní normy mezinárodního trestního práva, které, kdyby je určitý stát uvedl v platnost, by znamenaly mezinárodní delikt. Ovšem to by předpokládalo, že tu jsou normy mezinárodního práva, které omezují v tomto směru kompetenční kompetenci jednotlivého státu.

První otázka tedy, kterou, řešice místní působnost trestních zákonů, si musíme dáti, jest, zda jsou normy mezinárodního práva, které v tomto směru omezují kompetenční kompetenci státu. Docházíme jako v dobách statutového práva anebo v dobách přirozeného práva k nadstátnímu komplexu normovému jako regulativu pro mezinárodní trestní právo jednotlivých států. Rozdíl spočívá v tom, že na tento nadstátní právní komplex nehledíme již jako na pramen trestního práva samého, a vylučujeme tedy možnost, aby jednotlivec ať obviněný, ať poškozený proti platné vnitrostátní normě se ho dovolával. Nejdeť tu o vymezení trestního práva, nýbrž o vymezení kompetenční kompetence státu pro obor trestního práva. Z porušení norem tohoto nadstátního normového komplexu nikdy nevznikají nároky jednotlivcům, nýbrž jen státům mezi sebou.

Otázka po právu státu vymezení tak nebo onak své mezinárodní právo trestní má však též jiný smysl. Ptáme-li se, zda stát má „právo“ svým trestním normám podříditi též ty nebo ony činy cizinců nebo činy v cizině spáchané vůbec, nemáme vždy na mysli čistě juristickou stránku problému, jak nahoře

⁷⁾ Odehlné mínění Kelsenovo (l. c. 144) na tomto místě vyvracetí odvedlo by nás příliš od vlastního předmětu. Aspoň pro obor trestního práva, jež je výhradně zákonným právem, těžko by bylo připustiti, že norma mezinárodního práva by mohla derogovati normu zákonnou.

jsme se pokusili ji zachytit, nýbrž chceme věděti, zda norma toho neb onoho smyslu by byla kriminálně politicky správná. Slova „právo“ se často užívá v nepřesném slova smyslu tam, kde chceme mluvit o rozumném zájmu. Také v mezinárodním trestním právu můžeme předpokládati, že žádný stát nevydá trestní normy, leda by jej k tomu pudil určitý jeho zájem. Ovšem kládeme-li si otázku takto, musíme si býti vědomi, že z území právnických úvah přecházíme na území úvah politických. Mnoha nejasností v teorii trestního práva bylo by bývalo možno se uvarovati, kdyby toto dvojí hledisko bylo vždy jasně rozlišováno. Mluvíme-li v této souvislosti o zájmu státu, nesmíme pojem zájmu zúžovati na materiální zájmy státu. Jest pravda, že ochrana určitých statků trestným činem ohrožených bude v přední řadě poháněti stát k tomu, aby své mezinárodní trestní právo určitým způsobem upravil. Neméně však při tvorbě trestních norem působí snaha po zabezpečení důvěry v trestní spravedlnost státu, důvěry, která těžko by mohla býti kompromitována, kdyby zvolená úprava vedla k rozhodnutím, jež by se přičily obecným zásadám, na nichž stát své trestní právo buduje. Tak úprava mezinárodního práva trestního, která by vedla k dvojímu potrestání viníkovu nebo k tomu, že by mezi jeho potrestáním a potrestáním jiného pachatele za analogických okolností stejný čin předsevzavšího byl nápadný rozdíl, by sotva posloužila rozumným zájmům státu, dbajícího toho, aby výkon jeho trestní spravedlnosti byl prost výtky stranickosti nebo nerozvážnosti. Zmiňujeme-li se o těchto politických argumentech, mluvících v daném případě pro určitou úpravu mezinárodního trestního práva, činíme tak proto, abychom zdůraznili, že i tu, kdy nejčastěji nejen v prosté mluvě, ale i v odborných úvahách se mluví o právu státu, nejde o právo v technickém slova smyslu, nýbrž jen o rozumný zájem státu, že i sebe nespravedlivější úpravě mezinárodního práva trestního nestaví se v cestu — předpokládajíc, že tu není normy pozitivního práva mezinárodního — nemožnost právní, nýbrž jen nevhodnost politická. Pro konstrukci mezinárodního práva trestního i pro interpretaci platných norem mají však tyto politické úvahy váhu tím větší, čím neujasněnější jest dnešní stav mezinárodního práva trestního právě po stránce vztahů mezinárodních.

Pro řešení otázky, zda a pokud možno z mezinárodního práva veřejného čerpatí poučení o tom, v jaké míře stát uplat-

ňovati může trestní svou pravomoc, byly by v přední řadě rozhodné smlouvy o vydávání zločinců. Neboť tím, že stát se zaváže zločince druhému státu vydati, vzdává se možnosti jej odsouditi. Ovšem bývá tento ráz smluv o vydávání zločinců zase setřen tím, že si státy vyhrazují, že nevydají zločince, o němž souditi přísluší jejich vlastním úřadům⁸⁾. Tato ustanovení vyhrazují zase kompetenci kompetenci jednotlivému smluvnímu státu. Pokud jde o obecné právo mezinárodní, můžeme tu sice zjistiti normy, které dávají státu volnost v úpravě určitých otázek mezinárodního práva trestního, zato však nelze prozatím zjistiti normy, stanovící omezení. Možno tedy říci, že obecné mezinárodní právo garantuje v určitých směrech volnost státu v trestání, aniž v ostatních směrech výslovně vymezilo způsob a míru jeho omezení. Zásada territoriality není totiž se stanoviska mezinárodního práva než uplatněním zásady neodvislosti státu, kterou, třeba bychom v ní již neviděli přirozené právo, jako starší doktrina, musíme uznati za přiléhavý stručný výraz souboru zvykových norem mezinárodních⁹⁾, bránících jednomu státu, aby se mísil do vnitřních věcí státu druhého¹⁰⁾. Ovšem připouští se intervence v zájmu vlastních občanů na základě práva ochrany. Avšak tato ochrana vztahuje se jen na jeho osobu a majetek, spočívajíc v tom, že každý stát má proti druhému nárok, aby poskytoval jeho příslušníkům na jeho území se nacházejícím alespoň rovnost se svými občany před zákonem, pokud se týče bezpečnosti osoby a majetku¹¹⁾.

Poněvadž však úpravu vnitrostátních právních poměrů přenechává mezinárodní právo každému státu, nedotýká se mezinárodního práva stát, který na svém území vydá pod trestní sankcí určité příkazy nebo zákazy, předpokládajíc, že podle těchto norem se s cizinci nebude nakládati hůře než s vlastními občany. Školskou otázkou, zda by ospravedlňovalo intervenci v zájmu lidskosti, kdyby stát vydal nelidský trestní zákon, můžeme tu pominouti, poněvadž, nehledě vůbec k pochybné otázce

⁸⁾ Viz na př. čl. 6. smlouvy ČSR. s Německem, Sb. č. 230/23, čl. 46. smlouvy s SHS., Sb. č. 146/24, čl. 35. smlouvy s Polskem, Sb. č. 5/26, čl. 6. smlouvy s Itálií, Sb. č. 128/26.

⁹⁾ Kallab: Příručka k přednáškám o právu mezinárodním, sv. 1, str. 48 a 51.

¹⁰⁾ Oppenheim: Mezinárodní právo, sv. I., § 123, 124, 126 a 127.

¹¹⁾ Oppenheim: l. c. § 320.

práva k intervenci v zájmu lidskosti¹²⁾, sotva by takovýto stát mohl býti pokládán za člena rodiny národů a tudíž za subjekt mezinárodního práva. Že jsou v mezinárodním právu případy, kdy stát může po druhém státu žádati potrestání určitých osob, netýká se naší otázky. Neboť obecně se uznává, že v případě intervence může se stát, jehož zájmy byly porušeny, domáhati jen toho, aby provinilci byli potrestáni podle práva státu, u něhož se intervenuje¹³⁾. Uznává-li se naproti tomu, že stát, v němž porušena byla důstojnost druhého státu, nemůže se omlouvat, jestliže vinníky nepotrestá, tím, že trestní právo země mu neposkytuje k tomu právní možnosti¹⁴⁾, nelze v tom viděti nějaké omezení kompetenční kompetence státu, nýbrž jen politický důvod, který stát vezme v úvahu při stanovení svých trestních norem. Neboť mezinárodní delikt nespočívá tu v tom, že stát nevydal normy o potrestání vinníků, nýbrž již ve faktu, že vinníky nepotrestal, ať se tak stalo z důvodu jakéhokoliv.

Zásada territoriality¹⁵⁾ jest ostatně jediná zásada mezinárodního práva trestního, kterou lze opřítí o normu obecného mezinárodního práva veřejného. Pokud totiž čin spáchaný byl mimo území státu, nezakazuje sice mezinárodní právo žádnému státu, aby kteréhokoliv pachatele zaň trestal, nevylučuje však rekriminace se strany státu takovýmto opatřením postiženého. Zvláště své neodvislosti nemůže se tu trestající stát dovolávati, pokud jde o cizího příslušníka. Neboť mezinárodní právo ovšem přenechává s výhradou zvláštních smluv každému státu na vůli, koho z cizinců na své území připustí a koho a z jakého důvodu vykáže; když však stát cizince na své území připustil, plyne z práva ochrany příslušejícího domovského státu, že stát pobytu nemá úplně volné ruce při řešení otázky, zda takového cizince za čin v cizině spáchaný potrestá čili nic. Jinak je tomu ovšem tam, kde pachatelem trestného činu v cizině spáchaného jest

¹²⁾ Oppenheim: l. c. § 137.

¹³⁾ Oppenheim: l. c. § 319.

¹⁴⁾ Oppenheim: l. c. § 121.

¹⁵⁾ Pomím tu úmyslně velmi složitou otázku, co dlužno považovati pro obor mezinárodního práva trestního za místo spáchaného činu. Vymezení § 8 řs. osnovy (Čin pokládá se za spáchaný na území republiky také, když alespoň výsledek v zákoně uvedený na tomto území nastal, nebo, zůstalo-li při pokusu, měl nastati) rozšiřuje platnost principu territoriality na úkor platnosti principu ochrany způsobem, který není prost nebezpečí mezinárodních nesrovnalostí.

vlastní příslušník trestajícího státu. Vyjímajíc státy právní oblasti anglo-americké, uznávají ostatní státy téměř napořád právo domovského státu trestati vlastního příslušníka za činy v cizině spáchané. Důvod této úpravy vidí se zpravidla v tom, že tyto státy důsledkem zásady národnostní svých příslušníků nevydávají. Toto odvozování zásady personality ze zásady ovládající institut vydávání zločinců nezdá se mi přesvědčivým. Naopak by bylo možno tvrditi, že zásada o nevydávání vlastních příslušníků jest důsledkem zásady personality, poněvadž příslušníka není třeba vydávati, když si stát domovský vyhradil jej potrestati také za činy v cizině spáchané. Vlastním důvodem zásady personality zdá se mi býti, že tu mezinárodní právo nechává domovskému státu volné ruce v řešení otázky, jak naloží s provinilcem, jenž v cizině se dopustil trestného činu, a to důsledkem skutečnosti, že tu není podle mezinárodního práva nikoho, kdo by byl legitimován vznésti rekriminaci proti té neb oné úpravě této otázky. Staví-li tedy doktrína mimoanglická zásadu personality po bok zásadě territoriality, jest to odůvodněno právnický tím, že v žádném z těchto dvou případů mezinárodní právo nedává druhému státu právo, aby zasahoval do vnitřních věcí státu trestajícího.

Přes to praktické provedení zásady personality naráží na značnou obtíž, spočívající v tom, že při oběanu v cizině trestného činu se dopouštějícím konkuruje územní svrchovanost státu, v němž čin byl spáchán, s osobní svrchovaností státu domovského; neboť ani domovský stát není legitimován, aby se vzpíral potrestání svého příslušníka státem, na jehož území čin byl spáchán, ani tento stát nemůže požadovati po domovském státě, aby svého příslušníka netrestal. Proto Mendelssohn Bartholdy, jenž v poslední době snad nejobširněji otázkou mezinárodního práva trestního *de lege ferenda* se zabýval, staví se (str. 314 et passim) dosti ostře proti uznání zásady personality. Ovšem pokud vykládá zásadu personality jako důsledek pozitivní úpravy vydávání zločinců a tvrdí, že nutno normy o mezinárodním právu trestním očistiti od příměsků do nich vnášených z instituce vydávání zločinců, dlužno sice s ním ve věci samé soublasiti, nutno si však uvědomiti, že zásada personality není, jak nahoře jsme se pokoušeli ukázati, jen důsledkem pozitivní úpravy práva vydávacího. Vidíme-li v zásadě personality důsledek mezinárod-

ního právního faktu, že proti domovskému státu nikdo není legitimován, aby vlastního jeho příslušníka hájil, vystihujeme, tuším, právní situaci přiléhavěji. Neboť kdyby skutečně jediným důvodem k uznání zásady personality byla nemožnost vlastního příslušníka vydati, plynulo by z toho jednak, že nelze již vlastního příslušníka stíhati, bylo-li řízení proti němu v cizině pravoplatně skončeno, jednak že pro jeho potrestání v domovském státě jsou rozhodná trestní ustanovení státu, kde činu se dopustil. Zatím však vidíme opak, že totiž trestní řízení proti vlastnímu příslušníku se zpravidla provádí, třeba již v cizině byl souzen¹⁶⁾, a nanejvýš se připouští, aby trest v cizině vytrpěný mu byl započítán, a právě zásada personality má umožnit, aby vlastní příslušník byl trestán v domovském státě i za čin, který ve státě, kde jej spáchal, trestný není¹⁷⁾. Ale i při tomto stavu považujeme s Mendelssohnem Bartholdym zásadu personality za zbytek doktrinarismu, kterému se tu obětují podstatné zájmy nejen státu, nýbrž i obviněného. Třeba jen si uvědomiti nákladnost procesu vedeného pro čin snad málo významný, v cizině vzdáleně spáchaný, aby bylo jasno, že zájem na upuštění od trestního stíhání tu může býti mnohem silnější než zájem na jeho provedení. Tomu buď jakkoliv; pro tuto úvahu stačí upozorniti, že obecné mezinárodní právo sice poskytuje jednotlivému státu neobmezenou možnost stíhati vlastní příslušníky za činy v cizině spáchané, neukládá mu však takovou povinnost, takže vzdání se neb omezení principu personality nikterak by nebylo v odporu s mezinárodním právem.

Možno-li z mezinárodního práva aspoň jakési směrnice vyvoditi, pokud jde o zásadu territoriality a personality, opouští nás tato opora tam, kde stát uplatňuje svou trestní pravomoc, dovolává se zásady ochrany nebo zásady práva světového. Poněvadž tu v osobě obviněného trestající stát vždy se dotýká zájmu jiného státu, přibývá tu k pochybnostem, jež i při zásadě personality se vyskytují, ještě další. Jako totiž při zásadě personality, tak i v těchto dvou případech jest tu problém, jak vyhnouti se nespravedlivým rozhodnutím při konkurenci několika trestních práv. V případě zásady ochrany a zásady práva světového při-

¹⁶⁾ Viz však na př. čl. 4. smlouvy ČSR. s Velkou Británií. Sb. č. 211/26.

¹⁷⁾ Otázka, může-li tu býti domovskému státu vydán, se této věci netýká.

bývá k těmto pochybnostem ještě další, totiž, jak ospravedlniti před demovským státem obviněného tak intensivní vsazení v jeho práva, jakým jest trest. Při tom zcela poníjíme pochybnost ve všech třech případech možnou, zda totiž trestání politických deliktů v cizině spáchaných neznamena neoprávněné vměšování se do věcí druhého státu, a tudíž porušení jeho neodvislosti. Jak ospravedlniti na př. trestání za politický delikt spáchaný proti režimu v místě činu zatím odstraněnému a nahrazenému právě politickým směrem, jehož projevem byl trestaný čin? Tato námitka prakticky jest snad bezvýznamná proto, že při definicích politických deliktů trestající stát zpravidla již vymezuje skutkovou podstatu tak, že jen útoky naň nebo na jeho vlastní orgány jsou trestné, takže politický delikt proti cizímu režimu vůbec uniká trestu. To ovšem za předpokladu, že každý stát vykonává své trestní právo jen podle svého trestního zákona. Věc by se změnila, kdyby vyhověno bylo těm, kteří chtějí připustiti i v trestním právu možnost použití zákona platného na místě činu. K této otázce však bude nutno přihlídnouti v jiné souvislosti.

Jest tedy ve směsi ustanovení týkajících se mezinárodního práva trestního jediný pevný bod: uznání zásady territoriality. Pokud o ostatní zásady jde, ukazuje srovnání různých úprav největší pestrost řešení, tím hodnější politování, že různost zásad v této věci v různých státech rozhodujících vede k nebezpečí dvojího potrestání nebo beztrestnosti.

Nemůžeme-li v mezinárodním právu samém naléztí oporu pro odstranění těchto nesrovnalostí, a je-li též malá naděje, že by v dohledné době mezinárodní právo dospělo ve formě obecné jakési úmluvy k vyplnění této mezery, jest vděčnou úlohou vědy, aby aspoň připravovala půdu budoucí takovéto úpravě vyjasňováním hledisek, která pro řešení jsou rozhodná a upozorňováním na základy těch zásad, které sice v platném právu se uplatňují, kterých však při budoucí úpravě bude lépe nedbati.

Z hořejších výkladů již vyplynulo, že otázka po „právu“ státu uplatniti svou trestní pravomoc i na činy mimo jeho území spáchané má smysl jen tehdy, ztotožňujeme-li právo s rozumným zájmem. Neboť viděli jsme, že mimo případy uplatnění zásady territoriality uplatnění kterékoliv jiné zásady nevyklučuje rekriminace cizího státu. Chceme-li výkon své trestní pravomoci pokud možná od takovýchto rekriminací uchrániti, ne-

zbývá, než mezinárodní trestní právo formulovati tak, aby se cizímu pozorovateli nejevilo subjektivní libovůlí nebo přežitkem překonaných myšlenkových proudů, nýbrž aby bylo možno je před kterýmkoliv mezinárodním forem zdůvodniti podstatnými zájmy státu.

Zdá se mi, že mnoho nejasností bylo zaviněno nedoceňováním tohoto čistě realistického hlediska. Byly tu dvě nauky, které pudily k nepřiměřenému rozpětí trestní pravomoci státu a staly se tak pramenem nesrovnalostí. Na jedné straně princip personality, na druhé princip práva světového. Stala se již zmínka, že vyvýšení principu personality v jakéhosi rivala principu territoriality spadá v jedno s posílením národního vědomí a s italskou versí zásady národnostní, jak v polovici minulého století byla formulována zvláště Mancinim¹⁸⁾. Jest uznati, že zdůrazníme-li z tradičních konstitutivních prvků státu více moment osobní než moment územní, vyplývá z toho důsledně princip personality. Otázka jen jest, zda učení o národnostním principu, jehož politický význam pro vývoj mezinárodních právních poměrů zvláště středoevropských nikterak nechceme podceňovati, správně vyjadřuje životní poměry, o něž jde v trestním právu. Možno-li pro zásadu territoriality uvéstí zájem státu na vnitřním klidu a pořádku, jest zájem, který vyjadřujeme zásadou personality, a který bychom mohli asi formulovati jako zájem na mravní úrovni vlastních příslušníků, přece jen váhy mnohem slabší. Jest pravda, že k mezinárodním rozporům by mohla zásada personality vésti jen v případě, že by stát spáchaného činu potrestal cizího státního příslušníka za čin, za nějž podle zásady personality již byl trestán ve své vlasti, poněvadž podle obecných zásad mezinárodního práva jen domovský stát je oprávněn hájiti zájmů svých příslušníků proti státu pobytu. Ostatně by asi námitky v tomto směru vznesené měly malou naději na úspěch, poněvadž by odporovaly uznané zásadě territoriality. Otázka jest však, zda skutečně zájem státu toho žádá, aby vlastní příslušník vždy byl trestán též v tuzemsku, třeba již by si byl v cizině trest odbyl. Správně zde motivy k přípravné osnově československého trestního zákona zmírňují zásadu personality v § 6, čís. 2 proklamovanou, poukazem na to, že bude

¹⁸⁾ Donnedieu de Vabres: Essai d'un système rationnel de distribution des compétences en droit pénal international. (Revue de droit international privé, sv. XIX., 1924, str. 48 a násl.) str. 54. pozn. 5.

vhodno v trestním řádu dáti státnímu zástupci možnost od stíhání upustiti, dojde-li k poznání, že ho není třeba, čili jinými slovy, tím, že trestní řád přijme pro tento případ zásahu oportunity.

Podstatnější nesrovnalosti nastávají však z přijetí práva světového či universální repressé, již v poslední době zvláště v osobě Donnedieua de Vabresa se dostalo zastánce stejně důmyslného jako důsledného. Chválí-li však Donnedieu de Vabres rakouský trestní zákoník¹⁹⁾, poněvadž prý první do pozitivního zákonodárství vnesl myšlenku práva světového, přehlíží, že tato myšlenka v právu rakouském spočívala na přirozeno-právních poučkách. Jestliže totiž podle rakouského práva zásada práva světového — ovšem subsidiárně — platila pro všechny zločiny, možno v tom viděti důsledek Feuerbachova rozlišení mezi zločiny na jedné straně a policejními přestupky na straně druhé. Zločiny příčí se totiž podle tohoto učení přirozenému právu, a proto jsou trestné, ať spáchány byly kdykoliv a kdekoliv. O neudržitelnosti tohoto odůvodnění netřeba se šířiti a ani Donnedieu de Vabres nejde tak daleko, aby přijímal rakouskou formu zásady práva světového v celém rozsahu. Správně staví proti sobě²⁰⁾ internacionalism idealistický a internacionalism realistický, při čemž sám hájí této druhé formy. Neboť nehledíme-li k případům, kdy trestný čin byl spáchán na místě nepodřízeném suverenitě žádného civilisovaného státu, nebo na území, jehož suverenita jest sporná (l. c., str. 551), kdy zásada práva světového v plném rozsahu by mohla býti uznána, omezuje také Donnedieu de Vabres zásadu práva světového na určité právní statky, jež nutno trestním právem chrániti a jejichž ochrana jest zároveň a ve stejné míře zájmem všech států (l. c., str. 558). Zdá se mi, že tímto realistickým internacionalismem Donnedieu de Vabres značně se přiblížil reálnému principu neboli principu ochrany, ke kterému podrobným rozbořem mezinárodních myšlenkových proudů i kodifikací dospívá Mendelssohn Bartholdy. Neboť i když zájem, jež máme na potírání útoků na podmořské kabely, na potírání obchodu ženami, na potírání útoků třaskavinami spáchaných, na potírání falšování mincí (vůbec, na rozdíl od falšování vlastní měny), jest našemu státu společný s jinými státy, přece stíháme tyto činy, ať byly spáchány kýmkoliv a kdekoliv, proto, že právě také my cítíme tento obecný zájem.

¹⁹⁾ Donnedieu de Vabres: *Système*, str. 546.

²⁰⁾ Donnedieu de Vabres: *Système*, str. 557.

Byť by tedy prakticky kosmopolitismus Donnedieua de Vabresa byl značně užší než kosmopolitismus idealistických směrů přirozeno-právních a nelišil se co do rozsahu, jež trestní pravomoci státu míní vyhraditi, podstatně od rozsahu, jež jini pro trestní právo reklamují z titulu ochrany, přece mezi obojím směrem je podstatný rozdíl, pokud jde o důsledky, které z teoretického obojiho předpokladu vyplývají pro otázku legislativní kompetence a pro otázku mezinárodní působnosti trestních rozsudků.

Jest totiž jasno, že vidíme-li důvod trestání činu v cizině spáchaného jediné v zájmu trestajícího státu, bude též jeho trestní zákonodárství jediné rozhodným pro posuzování trestnosti činu a bude záviseti jen na jeho úvahách o aequitě, zda a pokud cizozemskému nálezu ve věci učiněnému a zvláště trestu v cizině odbytému přisoudí nějaký význam pro výkon vlastního svého trestního práva. Naproti tomu vidíme-li v mezinárodním právu trestním uplatnění jakéhosi kosmopolitismu, vzniká nám ihned otázka, proč právě trestní právo státu, v němž pachatel byl dopaden, má býti rozhodné, když tu podmínky trestnosti a výměra trestu závisí na čistě náhodné okolnosti, že právě na tomto území pachatel byl dopaden. Těžko se pak ubráníme požadavku, aby *judex deprehensionis* použil cizozemského trestního práva, a to buď práva platného v místě činu, nebo práva domovského státu pachatelova. Také pokud jde o rozsudek vyplývající logicky ze zásady světového práva, že rozsudek jednou vyneseny všude má působnost, že tedy *judex deprehensionis* by byl po případě vázán vykonati cizozemský trestní rozsudek, a to nejen, jak již dnes jest tomu na příklad podle § 5, čís. 1 něm. tr. z. v případě, že jde o rozsudek osvobozující, nýbrž i v případě rozsudku odsuzujícího.

Donnedieu de Vabres neváhá také tyto důsledky aspoň v určité míře připustiti²¹⁾. Vytýká se svého stanoviska právem, že odporuje v určitém smyslu zásadě *nulla poena sine lege*, jestliže záleží na náhodě, kde pachatel byl postižen, nebo kterému státu byl vydán, podle kterého zákona bude souzen. Pokládá proto za nutno, aby v trestním právu podobně jako v právu občanském byl zákon, podle něhož ten neb onen právní poměr jest posuzovati, určen podle pevného jakéhosi principu nezávislého na soudci, který náhodou bude o věci rozhodovati.

²¹⁾ Donnedieu de Vabres: *Système*, str. 53 a násl.

Míni též, že tento požadavek jest ve shodě s požadavkem individualisace trestu, novějšími směry v trestním právu zdůrazňovaným. Neboť zásadě personality možno také rozuměti tak, že soudy jsou zavázány v určitých případech posuzovati čin podle jiného práva než podle svého práva, totiž buď podle práva místa činu nebo podle domovského práva pachatele nebo oběti. Upozorňuje potom, že již platné právo v určitých mezích přihlíží k právu domovského státu pachatelova po případě k právu místa činu, i když o věci soudí soudce cizí. Tak upozorňuje na fakt, že podle většiny zákonodárství domovský stát trestaje svého příslušníka za čin v cizině spáchaný, přihlíží výhradně k svému domácímu právu. Upozorňuje dále, že aspoň v určité míře se bere zřetel na právo platné v místě činu, totiž, že *judex deprehensionis* má aspoň zjistiti, zda čin v místě svého spáchaní byl trestný, a zda uložený trest nepřesahuje míru přípustnou v místě činu. Konečně upozorňuje na případy, kdy kterýkoliv soudce by měl přihlížeti k domovskému právu obviněného, jako na př. tam, kde součástí skutkové podstaty jest vztah rodinný, jež vždy posuzovati jest podle domovského práva pachatelova, podobně jako případy, kdy trestní odpovědnost jest vázána určitým věkem, pohlavím nebo určitým stupněm vývoje rozumových neb volních vlastností. Podobně by se dalo mluvíti o požadavku, aby přihlíženo bylo k právu oběti, jestliže trestnost činu na ní spáchaného závislá jest na určitém jejím věku. Konečně také osobní ráz mají zákony, které určující míru trestu vidí v příbuzenském poměru, jenž spojoval pachatele s obětí, buď okolnost přitěžující nebo polehčující. Rovněž předpisy upravující účinky zpětnosti anebo podmínky rehabilitace.

Třeba bychom uznávali důvody, které Donnedieu de Vabres uvádí pro tato prolomení zásady, téměř obecně uznávané, že trestní soudce používá vždy jen práva svého²²⁾, zdá se mi, že co do míry, v níž tyto úchytky by byly doporučení hodné, zásada ochrany spíše nám může ukazovati cestu, než zásada práva světového. Jestliže Donnedieu de Vabres kriticky staví se proti výhradnému používání domovského zákona v případě, že domovský stát trestá svého příslušníka za čin v cizině spáchaný, souhlasíme s ním, poněvadž rovněž nahoře jsme vyslovili pochyb-

²²⁾ Srov. i nejnověji: Codification du Droit International Américain. Projet de Code de Droit International privé (Union Pan-Américaine), 1926. § 304.

nosti o vhodnosti neobmezeného užívání zásady personality. Proto vítáme, že československá osnova v § 6, č. 2 omezuje zásadu personality tím, že mimo případy činů, jež z ohledu na mezinárodní vztahy náš stát stíhá (úklady o cizí stát, padělání cizozemských peněz, obchod ženami, otrokářství nebo takový trestný čin, k jehož stíhání je republika zavázána mezinárodní smlouvou), požaduje, aby tu šlo o čin, jenž je také trestný podle zákona místa, kde byl spáchán. Zmínka se pak již stala, že podle motivů zamýšlí se připustiti ještě další omezení tím, že při těchto činech má platiti zásada oportunity.

Pokud jde o zřetel, který v tomto případě jakož i v případě činu cizincem v cizině spáchaného se běře na právo platné v místě činu, omezuje se osnova správně na požadavek, aby čin byl trestný také v místě činu a nejde tak daleko, jako rakouský trestní zákon § 40, když ukládá soudeci, aby pachatele potrestal podle mírnějšího zákona místa činu, nebo dokonce § 4 in fine něm. tr. z. přímo ukládající použití cizozemského trestního zákona, pokud jest mírnější. Zdá se mi, že požadavku aekvity se vyhoví, stanoví-li se při činech v cizině spáchaných jako podmínka trestnosti, aby byl i v cizině trestný, poněvadž jinak nelze očekávati, že by pachatel si byl uvědomil, že podniká, zač by měl trestně odpovídati. Jíti však dále a požadovati snad dokonce, aby judex deprehensionis použil cizozemského trestního práva, nezdá se mi vhodno. Nesmíme právě přehlížeti, že, používá-li civilní soudce někdy cizozemského práva, jest situace u něho podstatně jiná než u soudce trestního. Civilní soudce má před sebou dvě strany, jejichž vzájemný poměr má podle určité normy upravit. Jako v určité míře tu bude rozhodná vůle těchto dvou stran, tak není vyloučeno, aby tu rozhodovala cizozemská právní norma. V trestním právu však jde vždy o poměr mezi trestajícím státem a individuem. Vymezení tohoto poměru závisí pak do té míry na kulturních, hospodářských, sociálních poměrech každého národa, že by mohlo vésti k těžkým nesrovnalostem, kdyby soudce jednoho národa měl se řídit právem národa druhého. Tím vyřizuje se též námět Donnedieuův, aby určité prvky skutkových podstat byly posuzovány podle domovského práva pachatelova nebo oběti. Zdá se mi, že požadavku aekvity dosti se vyhoví, jestliže soudce si položí otázku, zda čin jak podle jeho práva, tak podle práva platného v místě činu jest trestný. Vnášeti však do

skutkové podstaty prvky cizího právního systému, na něž při vymezování skutkové podstaty nemohlo býti pomýšleno, zdá se mi podnikáním, jehož důsledků nelze předvídati. Pokud konečně jde o ohled na trestní sazbu platnou v místě činu, nezdá se mi při různosti trestních systémů tento postup hodným doporučení. Neboť nesmíme již si trestní právo představovati jako důsledek jakési smlouvy mezi státem a pachatelem o výši trestu, nýbrž musíme v trestu viděti sociální opatření, jehož míru a způsob si každý stát určí podle svých potřeb. Proto také souhlasíme s tím, že československá osnova již tohoto ohledu na cizozemské právo nezná, ani v případě, že jde o čin cizinceův v cizině spáchaný. Zvláště pak vhodné jest, že myšlenka účelnosti trestní reakce tu se zdůrazňuje tím, že, vyjímajíc delikty rázu mezinárodního osnova požaduje ke stíhání cizince za čin v cizině spáchaný nařízení ministra spravedlnosti.

Otázka, pokud cizozemské potrestání může míti vliv na výměru trestu nebo na rehabilitaci, nedá se podle našeho mínění obecně řešiti. Miní-li Donnedieu de Vabres, že vliv dřívějšího odsouzení na zpětnost a na rehabilitaci jest posuzovati podle domovského práva, poněvadž prý posuzovati je podle práva místa činu znamená nezaslouženou výhodu pro cizince, jehož antecedencie nejsou přesně známy, kdežto při rehabilitaci jest cizinec v nevýhodě, poněvadž pouhým administrativním vyhoštěním může býti o tuto výhodu připraven, nepřesvědčuje úplně. Jednak totiž jsou mezinárodní smlouvy, které umožňují, aby soud o potrestání v cizině byl informován²³⁾, jednak záleží právě na pozitivní úpravě instituce rehabilitace, zda možno jí použiti také u cizince. Proto zdá se mi vhodnější, jestliže zákon otázku působnosti cizozemských rozsudků neřeší jednotně, nýbrž přenechá jako *quaestionem facti* řešení soudu. K této otázce ostatně bude nutno se vrátiti.

Pokud totiž jde o účinek cizozemských rozsudků, upozorňuje Donnedieu de Vabres, že možno tu mluvíti o účincích v trojím smyslu. Jednak, zda má cizozemský rozsudek negativní váhu

²³⁾ Viz § 3. odst. 2. a 17. vládn. nař. Sb. č. 198/22 o evidenci soudních provinilců a na př. čl. 20. smlouvy ČSR. s Německem, Sb. č. 230/23; čl. 64. smlouvy s SHS., Sb. č. 146/24, čl. 53. smlouvy s Polskem, Sb. č. 5/26, čl. 18. smlouvy s Rumunskem, Sb. č. 172/26, čl. 19. smlouvy s Bulharskem, Sb. č. 59/27, čl. 19. smlouvy s Estonskem, Sb. č. 133/27, čl. 18. smlouvy s Belgií, Sb. č. 79/28.

rei judicatae, tak totiž, že by obviněný cizozemského rozsudku se mohl dovolávat ve formě excepcie; za druhé pak, zda cizozemskému rozsudku jest propůjčiti moc exekutivní tak, že by uložený trest se mohl v cizině vykonati, a konečně, zda rozsudku jest přisouditi pozitivní účinky rei judicatae tak, že by s ním spojeny byly ony ztráty oprávnění, které právní řád s rozsudkem spojuje. Pokud jde o negativní účinky rei judicatae, upozorňuje Donnedieu de Vabres na případy, kdy již dnes jednotlivé zákony vylučují stíhati cizince, který byl již s právní platností odsouzen soudem příslušného státu, když trest byl promlčen nebo prominut. Zdá se mi, že obecné přijetí této zásady by mohlo činiti ilusorním stíhání za činy v cizině spáchané. Právě různost jednotlivých právních řádů a intensity trestní reakce nepřipouští podle našeho zdání, aby cizozemským rozsudkem byl vázán také soudce, soudící podle jiného právního řádu, aspoň tam, kde jde o příslušníka. Připouštím ovšem, že podmínky trestání cizozemce za čin v cizině spáchaný, jak uvedeny jsou v § 7, č. 2 československé osnovy, mohly by býti doplněny ještě požadavkem, že o činu nebylo pravoplatně rozhodnuto soudem místa činu nebo soudem, jehož příslušníkem jest cizinec; technicky vhodněji však jest, upravití tuto stezku v individuálních smlouvách o vydání, zvláště hledíc k tomu, že nejde-li tu o závadu vydání, má podle § 7, č. 2 osnovy vždy ministr spravedlnosti konečné slovo, čili rozhodují úvahy účelnosti.

Přimlouvá-li se Donnedieu de Vabres za to, aby za určitých podmínek bylo přípustno vykonati cizozemský trestní rozsudek, zdá se mi opět, že nedoceňuje rozdíl mezi občanským a trestním právem. Požaduje sice, aby podmínkou výkonu cizozemského rozsudku bylo, že mu zdejší soud na základě zvláštního řízení propůjčí exequatur; mám však za to, že, hledíc na povahu trestního nároku, by toto řízení nemohlo jako v exekučním právu se omeziti na formální stránku věci, nýbrž musilo by také meritorně zkoumati, zda tu podle našeho práva jsou podmínky výkonu trestní moci, čili že by to bylo přece jen nové trestní řízení, které proti tomu, jak dnes se požaduje, by mělo velkou nevýhodu v tom, že by soudce rozhodoval na základě spisů a nikoliv na základě vlastního zjištění. Zbývá tedy otázka, zda možno s cizozemským rozsudkem v tuzemsku spojití čestné následky, spojené s rozsudkem tuzemským. Naznačil jsem již nahoře, že podobně, jako pokud jde o účinky cizozemského rozsudku na posuzování

zpětnosti nebo rehabilitace, jest to quaestio facti, kterou nelze obecně zákonem řešiti. Proto správně, tuším, stanoví československá osnova v § 12, č. 3, že účinky, které zákon spojuje s odsouzením, má také odsouzení v cizině, leč by podle povahy trestného činu nebo podle způsobu a tíže trestu nebylo lze toto odsouzení klásti na roveň odsouzení v tuzemsku. Pokud pak jde o příslušníky republiky, stanoví § 9, že, byl-li příslušník republiky odsouzen v cizině k trestu, rovnajícím se trestu žaláře a nedošlo-li k jeho stíhání pro týž čin v tuzemsku, může soud vysloviti na návrh veřejného žalobce, že vinník pozbývá čestných práv občanských... To jest, tuším, krajní mez, až po níž možno jíti, pokud jde o uznání cizozemských rozsudků na území druhého státu.

Jest ovšem uznati, že systém, který tak důmyslně navrhuje Donnedieu de Vabres, má do sebe nejen logickou jasnost, nýbrž i tu výhodu, že připodobňuje mezinárodní trestní právo mezinárodnímu právu civilnímu. Pochybností však zůstává, zda jsme již ve vývoji trestního práva tak daleko, abychom tomuto ideálnímu stavu se mohli přiblížiti. Předpokládá systém světového práva trestního mnohem větší soulad mezi trestními právy jednotlivých států, než jaký dnes je dosažitelný. Dříve než bude opuštěna dnešní zásada výhradné platnosti legis fori a téměř výhradné působnosti tuzemských rozsudků, bude třeba vykonati předběžnou práci mezinárodní unifikace trestního práva, aspoň pokud jde o t. zv. delikty sprosté. To je však úloha tak složitá, že pravděpodobně dříve dojde k dohodě o vzájemném vymezení kompetenční kompetence států v mezinárodním právu trestním. Od tohoto cíle spíše se vzdalujeme, než bychom se mu blížili, jestliže pod krásnými hesly, jakým jest světové právo trestní, domáháme se změny na dnešním stavu, ke kterým právě, hledíc na různosti trestního práva i řízení, státy jen nerady se odhodlají. Vzájemné uvážení intensity zájmu na potrestání i technické možnosti rychlého a spravedlivého rozhodnutí budou státům jistě vitanější a plodnější pomůckou při budování racionálního systému mezinárodního práva trestního než anticipace kosmopolitismu, jehož jsme ještě hodně vzdáleni.
